

КОРАЦИ

књижевност уметност култура

10 > 12 2017

Мила Медиговић Стефановић

УЗВИШЕНЕ МИНИЈАТУРЕ

Тања Крагујевић: *Корона : мале песме*
Београд : Чигоја штампа, 2017.

Стилска нијансирања исписаних стихова и књижевно критичких текстова, „живог пергаментa на којем нервно писмо из секунда у секунду бележи хронику наше егзистенције“, велике су предности свакодневног песничког послања Тање Крагујевић. Сазвучја значења и тонова Тањиних стихова одјекују смирено и у духовној су равнотежи, иако живућа стварност не претендује да уметност и стваралаштво буду примарна компензација људској патњи. Мали (велики) стихови – оверени њеним именом, су оаза, уточиште и спас.

Најновија збирка *Корона*, изникла у богатом поетесином расаднику, наставља трагом препознатљивог уметничког надахнућа и особеног поетског сензибилитета. Богатство и енергија речи улешшавају мале песме коронске енигме. Месечина у звекету звезда и месечеве залудности су капљице песничког планетаријума, који се осматра естетским телескопима и ослушкује као складни „вибриријум“, за кога не важе закони прозаичности. Мотивске преокупације неупадљивим, и за друге неважним „безначајностима“, центриране су у малим песмама. Песнички живот пролази од лебдења у облацима до окончања, у истој башти пепела и Црњанског и Данила Киша. Као литерарни кустос Тања нас води кроз одаје драгоцености Малог музеја тренутка и Музеја ружа и водених цветова. Тренутака као временска одредница потиче из еонских складишта људске душе и ретки срећници уживају

у зрнцима „смотуљка приче“ – призорима невидљивим за обичан свет.

Песникиња је „хватач короне“, *Корона* је ореол у коме је сакривено благо „Тисине Тисе“, та вода је мастило за *скривени ризомски роман* у наставцима и не може да пресуши, потребна је свим крхким Тањиним „Стаблима“: „Покошена. Као парковске / траве од јуче. Питају откуда. / И зашто. Толико погубљења“, како каже песникиња у једној од новијих песама. Ако направимо регистар поетског растиња, из „шестостихова“ наново улазимо у вртове, а тамо су коприва, чичак, лоза, багрем, два мала ћупа градског различка, луди макови, лук од ружа... Везу између врта ружа и врта речи евоцирамо у домену *Филозофије малих ствари*. Изабрали смо верзију утемељену на пробирљивој истоветности: „Једна средњовековна легенда приповеда на поетски начин како је настала бројаница: био једном један монах, простодушног и доброг срца, који је сваки дан плео венац од ружа и цвећа како би га положио пред Богородичину слику. Често би га, међутим, његове дужности у братству ометале до те мере да не би налазио довољно времена да исплете венац сваки дан, због чега је он дубоко патио. Нађе се тада један мудри старешина братства, те га посаветова да сваки дан измоли педесет пута *Здраво Маријо*, уверавајући га да ће и тиме Богородица бити једнако задовољна. Једног дана задеси се фратар у шуми по неком послу за братство, те кад би време за молитву, он сиђе с коња и поче да изговара својих педесет *Здраво Маријо*; у том се појавише разбојници, намерни да га опљачкају и да му отму коња. Али док су се приближавали, разбојници угледаше прелепу младу деву на коленима покрај фратра, како са његових усана сакупља руже и уплиће их, једну по једну, у диван венац. Пошто венац би исплетен, дева га положи на своју главу и вину се у небо. разбојници побегоше главом без обзира, препознавши у лику младе девојке Богородицу.“¹

О метафлорама у књижевним вртовима надахнуто есежира Јовица Аћин, аутор изванредног поговора у Тањиној збирци *Корона*. За њега писци су вртлари „који саде у језику“, а подстакнут референтним писцима и филозофима (Умберто Еко, Жил Делез и Феликс Гатари) поетизовано промишља: „Уместо врта који израста из корења речи, текст бива башта која успева као ризом. Класично ‚коренско‘ писање замењено је, ризомским‘. (...). Сви који не могу без књига знају да је и њих могућно упоређивати с вртовима. (...). Дивни коров, кукољ. Меки слој зелене маховине на тврдом шљунку. То је

¹ Филозофија малих ствари / Франческа Риготи. - Београд : Геопоетика издаваштво, 2010. - Стр. 49-51.

за мене, простор отворен, без унутрашњих и спољашњих ограда, простор за шетњу који периферију претвара у центар и који центар рашчињава.“²

Без сличних ризомских жила нема ни „шестостихова“ Тање Крагујевић. Завичајно укорееена, као и Јовица Аћин, у шљунак Панонског мора, евоџира воду и њене обале, а Аћин узвраћа, нијансирајући Ушће заједничког Океана упијањем месечине и коронске светлости „шестостихова“ у огледу о малим песмама. „Овај пут почело је тако што ми је Тања послала своје шестостихове. Налик су шестостраним пахуљицама које расту и претварају се у куле на шестоугаоној основи. А ја сам помислио да ни на шта не би требало да помислим. Тако сам само читао. А те шестостране Вавилонске куле све су ми рекле, јер говоре на свим језицима. Иако те језике не разумете, осетићете силно шта је речено.“³

Песма о језицима поезије рефлектоваће и одраз писаца у Тисином огледалу:

*Језици које памтим добри су.
Запраше пут којим идем.
Оставе лист. Петелку. Стакалце.
Да сложим огледало. Колаж.
И годинама одгонетам
шта ми говоре.*

(КОРОНА, песма 2, стр.8)

Како по земљи и Како по води, како у равници? Морамо да удишемо прашину водених капљица или обалског шљунка, а и ту је асоџијација на „прашинарство“ из Аћинове књиге *Дуге сенке кратких сенки*. У свакој минијатури збирке која има 480 стихова на 80 пагинираних, ненасловљених целина књижног блока, зари се пешчано зрнце завичајне реке и играказ инсеката – као заједнички поетски рефлекс. Док процес промишљања прати рецепџијски ехо занетог читача ове женствене поезије, миришемо хлебоџе детињства, евоџирамо призоре обичности, запамћене с прозора детињства – на завичајна мора (Јадранско и Панонско) и реке које се у њих уливају, или из њих истичу. Спојена небеса над узвишењима духа надкрилила су наше маленкости, али су нам великодушно остављене мале осматрачнице са којих измаштавамо тајна

² Вртови, или фантазирати природу. - У : Шљунак и маховина : збирка отклана / Јовица Аћин. Београд : Рад, 1986. - Стр. 161-219.

³ Јовица Аћин, „Неравнине у равнини : Меморијски оглед из квантне метафизике“. - У : *Корона : мале песме* // Тања Крагујевић, Београд : Чигоја штампа, 2017. Стр. 97-102.

пространства и нестварне призоре кроз кључаоницу. На негативу тих видика препознајемо Тањин мали дневник живота у потрази за „црнутком – најдрагоценијим каменчићем с белим пегама“ у завичајном песку Тисе. Чување „црнутка“ у малим кутијама препоручио је опет поета равнице Јовица Аћин, ево те избрушене верзије: „Црнутак сам закопао у дну баште, а онда сам набрао трешње. Вече пре него што ћу отићи из родног краја, а да се никад више у њега не вратим, пошао сам до места где је скривен у земљи лежао црнутак. Узећу га и понети са собом. У њему је читаво моје детињство. Копао сам, али црнутка није било. Да ли је могућно да га је неко други нашао и однео?“ Истоветни поетички импулси прожимају и Тањине исписе и збиљску биографију у 55. песми *Короне*:

*Ако пропустиш аутобус до Великог Града
остаћеш заробљен Малим тргом. Сакупљаћеш дуго
напор да опет поћеш. Јер овде су капилари. Фина
ткања. Лозе и багремова листа. Овде су тишине
што боле. Као платно. Што изненада. Испод боја
пукне. Раздор крика. Куд год кренеш*

Кад упоређујемо поетизоване биографије и душе сународника панонске равнице, онда знамо да су им и „лета лирике“ иста. „Сваког лета равница на којој сам рођен јесте моја самоћа. У осталим добима, она је детињство, кад ми кошава мрси косу и ја лутам попут облака на небу. Постоје нарочити гравитациони таласи равнице. Постоји вулкан у равници. (...).

Зовите ме дете равнице. Ми, деца равнице, ништа друго нећемо него само да се сећамо, и да се сваки пут изнова рађамо тамо где смо се сад већ давно једном родили. Уз то, ја бих да нађем и свој црнутак. (...). Ако имам душу, она је у том камену.“⁴

Прозори су мотивски укомпоновани на више страна збирке *Корона*, отварају се и разлиставају као детињи приказ, хоризонт младости и занесени поглед у годинама позним. Исписани прозори Тањине осматрачнице литерарног и стварног – збиље и фикције, почињу од „срећног јутра“, преко поднева, до вечерњих измаглица. Смењују се кроз сва годишња доба, од „иконица на стаклу“, преко „младости липе и трешања“, до „чиније с зрелим кајсијама“, украшеним „невеном и пчелом“. Између снова поетске прозоре отвара и Јовица Аћин – кроз њих осматра смену годишњих доба, тако заједнички Тања Крагујевић и он воде дијалог. Панонска обзорја у њиховим

⁴ Црнутак / Јовица Аћин. - У : *Кроз блато и остала умишљања* / Јовица Аћин. Београд : Службени гласник, 2017. - Стр. 37-42.

верзијама привлаче сродне душе да претраже хоризонте и пронађу свој „црнутак“. Тања је у свој дневник почетка уписала стаклена окна: први јутарњи, прозоре срећног јутра, мале прозоре ватре, суседне прозоре, а иза њих су посебне приче људских доживљаја.

Прозор са насловне стране *Ефекта лептира*⁵ као мотив стварног и поетизованог света, нашао се и на страницама листа *Политика* (субота 8. јула 2017). Онај из улице Светогорске бр. 27, кућа Уроша Предића, овековечео је давно Стеван Крагујевић (Тањин отац) живећи у суседству, а други је данашњи изглед дотеране фасаде и измењених прозора.

Тик уз тај кибицфенстер су прозори породице Сковран у Светогорској 29. Уметнички споменар престонице, поред Крагујевића, обogaђују и Сковрани. Душан (композитор и диригент), Маја (прерано преминула академска сликарка и уредница РТС-ових емисија *Метрополис* и *Либеле*) и њена мајка Аника – професор фрескосликарства на Факултету ликовних уметности (у позним годинама живота), окружена тишином књига, слика, фресака, фотографија – богатством раритета које прекрива отмена и фина прашина старења, а која надвладава физичке могућности власника да свакодневно чисти и брише, како би вредност стваралачке позлате била видљивија. Када упоређујемо наше и туђе протоке биографских вода, уверени смо да је крај животног века неминовност а Тањин шестостих то умирујуће потврђује:

*Дуге вечери. Попут зимског гробља.
И последња соба себе. У коју замакнеш.
Док седам торњева малог града пламти
у западу. Господ се ту спушта и уздиже.
Језицима које је саздао. Да разумеш.
Кад ступиш. У реч блиставе милости. И тишине.*

(КОРОНА, 80. песма, стр. 95)

Лирске „ситнице“ у богатству емоција углачане су наглашеном тананошћу, а тај вртлог малих ствари улива се у завиचाјни водоток *Короне*. Над њим лете ројеви инсеката формирајући „тиски цвет“; цртеже тих двокрилаца – понегде у узбудљивом роју, каткад усамљених, најчешће у трилингу (где је један увек вишак), или у пожељном пару – оплемењила је, у коронској и коренској збирци Тање Крагујевић Вујић, графичка умешност Маје Симић.

⁵ За збирку песама *Ефекат лептира* Тања Крагујевић је награђена регионалном наградом „Ристо Ратковић“ за 2017. Ова збирка је тајним гласањем, међу 35 приспелих књига, добила највећи број гласова, као и књига *Црно ислантиште* црногорског песника Балше Брковића.